

████████████████████
EL BAIX LLOBREGAT EN UN MOMENT DE REFLEXIÓ

JOSEP MONTILLA

President del Consell Comarcal del Baix Llobregat

SUMARI

- 1. Entre el passat i el futur**
- 2. Una adient estructura territorial**
- 3. Cal fer coses, i cal fer-les bé**

ABSTRACT

La comarca del Baix Llobregat és una peça clau en l'estructura territorial de Catalunya. Així, la comarca és, al mateix temps, corredor de pas, plataforma logística, espai productiu i sistema urbà d'importància nacional. Precisament per aquest caràcter estratègic, el Baix Llobregat té grans potencialitats però coneix també nombroses tensions i problemes en l'ordenació del seu territori. La comarca es troba avui en un moment decisiu per a l'endegament d'aquests problemes en el camp de les infraestructures, la qualitat de vida i el medi ambient. Per afrontar amb èxit els reptes plantejats cal un procés de reflexió i debat amb participació de tots els agents interessats.

La comarca del Baix Llobregat es una pieza clave en la estructura territorial de Cataluña. Así, la comarca es, al mismo tiempo, corredor de paso, plataforma logística, espacio productivo y sistema urbano de importancia nacional. Debido precisamente a este carácter estratégico, el Baix Llobregat tiene grandes potencialidades pero conoce, también, numerosas tensiones y problemas en la ordenación de su territorio. La comarca se encuentra hoy en un momento decisivo para la resolución de estos problemas en el campo, de las infraestructuras, la calidad de vida y el medio ambiente. Para afrontar con éxito los retos planteados es necesario un proceso de reflexión y debate con la participación de todos los agentes interesados.

Le Baix Llobregat est une pièce clé dans la structure territoriale de la Catalogne. Ainsi, la comarca est à la fois, couloir de passage, plateforme logistique, espace productif et système urbain d'importance nationale. C'est précisément à cause de ce caractère stratégique, que le Baix Llobregat a de grands potentialités mais connaît de nombreuses tensions et problèmes dans l'aménagement de son territoire. La comarca se trouve, aujourd'hui, dans un moment décisif pour traiter ces problèmes dans le cadre des infrastructures, la qualité de vie et l'environnement. Pour affronter avec succès ces défis, il est nécessaire un processus de réflexions et de débats avec la participation de tous les agents intéressés.

EL BAIX LLOBREGAT EN UN MOMENT DE REFLEXIÓ

1. Entre el passat i el futur

No és gens fàcil, en poques paraules, d'arribar a definir la nostra comarca i situar-la dins el ventall de comarques que constitueixen Catalunya. Perquè una comarca és un espai físic, geogràfic i amb clars trets històrics, però encara és més el conjunt de la seva gent, tota aquella gent que viu, treballa, s'esbargeix, frueix i pateix dins els seus límits físics i administratius. La comarca també és un petit món econòmic, amb els seus equilibris empresarials i laborals i les descompensacions que ben sovint s'hi produeixen.

Quan avui es demana la impressió que la comarca fa a la gent del carrer, hi ha una bona quantitat de persones, tant de les que hi habiten com de les que en són forànies, que consideren aquest bocí de Catalunya com una terra poc atractiva, sovint lletja, bruta i desendregada, extremament poblada i excessivament «utilitzada» en tots sentits. Hem de reconèixer que, en part, aquesta és la imatge que ofereix la nostra comarca a qui no la coneix.

Però cal que ens adonem que el Baix Llobregat és quelcom de ben diferent, vital, que va molt més enllà d'aquest efecte formal. El Baix Llobregat és quelcom que cada dia es fa a ell mateix, és un espai humanitzat on una població, un munt d'homes i de dones, de criatures i de gent gran (l'equivalent al 10% de la població de tot Catalunya), s'afanya per aportar el seu petit o gran gra de sorra al desenvolupament d'una societat en la qual li ha tocat viure. I si ho considerem a un nivell prou general, ho estan fent força bé entre tots. Perquè, quan sembla que s'havien produït totes les circumstàncies històriques perquè això fos un territori esventrat, desarticulat i esgotat, resulta que no és així i, ben mirat, tot i havent-hi grans i greus problemes que cal resoldre, el Baix Llobregat, gràcies a l'empenta i l'esforç de la seva gent, mira endavant amb grans expectatives de futur.

El Baix Llobregat, ni és el que era fa cinquanta anys, ni dins de cinquanta serà el que ara és; per tant, cal que el contemplem com una cosa dinàmica, que evoluciona empenyent dràsticament totes les previsions i expectatives.

2. Una adient estructura territorial

Essent un dels limitats passos que, creuant les serralades paral·leles a la costa, posen les terres interiors del Principat en contacte amb el mar i, a més a més, essent el pas més important entre la ciutat de Barcelona i la resta de Catalunya, el riu Llobregat s'ha convertit en la columna vertebral d'unes terres que, a més de vessar les seves aigües cap al riu, porten la seva dinàmica vital i la seva activitat humana en la mateixa direcció. Així, el que es coneix com el «corredor» del Llobregat és l'element que estructura i impulsa no solament la comarca, sinó bona part de la pròpia Catalunya, i ve a ser com el tronc que sustenta tot l'arbre comarcal. En aquest sentit, la comarca del Baix Llobregat és terra de pas i, com a tal, nexa d'unió i dispositiu de contacte i lligam entre persones i territoris.

A la zona corresponent a la depressió Pre-litoral, el riu passa entre terres relativament altes i planeres; deixant, ara a una banda, ara a l'altra, unes terrasses fluvials limitades pel curs del riu i pel muntanyam. Abans d'arribar al Congost, les terres baixen sensiblement i les plataformes en l'aiguabarreig de l'Anoia amb el Llobregat disposen de bones aptituds per a un punt de confluència adient (Martorell). Més avall, a la banda dreta es formen unes plataformes que amb amplades variables però de forma gairebé continuada arriben fins al Delta. A Sant Boi, les terrasses es desvinculen del riu i, seguint el peu de les muntanyes, s'enllacen amb les costes de Garraf. Al marge esquerre, d'una forma més sobtada, també les plataformes es perllonguen fins al Delta. Un seguit de rieres perpendiculars al riu obren camins de pas cap a la muntanya i formen les branques de l'arbre per on passen les comunicacions interiors. Però també són els intersticis geogràfics que faciliten altres sortides cap a les terres exteriors a la comarca.

A partir de l'engegada demogràfica i del desenvolupament accelerat, aquestes plataformes que acompanyen el riu a banda i banda han estat el lloc d'assentament més apropiat per a l'activitat

de la comarca. Ni les terres del Delta (aiguamolls fins a èpoques properes) ni la muntanya eren llocs escaients per a la formació d'aglomeracions urbanes, que tradicionalment han format un rosari al llarg de les plataformes. Només quan la pressió demogràfica ha superat determinats nivells, o quan l'home ha estat capaç de violentar la natura, els assentaments importants han saltat les barres naturals.

Així doncs, el Baix Llobregat és un petit país de contrastos amb uns paisatges a escala humana entre d'altres que, o bé són totalment oberts i només limitats per les llunyanes carenes (el Delta), o bé són esquerps i tancats tant pel rocam com pel bosc mediterrani, atapeït i punyent.

És per això que quatre sectors comarcals diferenciats (el Delta, la Vall Baixa, el del nord del Congost i el de la Muntanya) formen una comarca de gran polivalència, on s'hi pot trobar de tot: molta indústria gran i petita, agricultura extensiva i especialitzada, espais d'interès natural per tots quatre costats (Garraf, Montserrat, Collserola i Aiguamolls), poblacions grans i petites amb una gran diversitat social i, això sí, la taxa més alta de Catalunya pel que fa a autopistes, autovies, ferrocarrils, aeroports, grans infraestructures de servei (oleoductes i gasoductes, línies d'alta tensió, conduccions d'aigua, clavegueram i depuradores, etc.).

Tot això, ara per ara, lleugerament barrejat, lleugerament endreçat, conforma el Baix Llobregat. Com arreu, l'ocupació irregular del territori a la comarca del Baix Llobregat és actualment força important. Però la quantitat d'espai que es disposa per reordenar el que calgui és encara suficient i de prou bones condicions.

3. Cal fer coses, i cal fer-les bé

Les condicions naturals de la comarca i la seva situació dins el context català són tan adients que, de cop i volta, s'han convertit en el punt de mira, el vèrtex de la nova reestructuració territorial de Catalunya. Com els arcs de la catedral gòtica han

de menester una clau de volta, el Baix Llobregat és ara la clau de volta que necessita l'Arc Mediterrani Occidental. El Pla d'Infraestructures del Delta del Llobregat converteix una part de la comarca en el centre neuràlgic de les comunicacions i del transport, de l'intercanvi de persones i de mercaderies. Es tracta d'un gran repte per a la comarca, de quelcom que engresca i angoixa simultàniament les seves gents i les seves institucions, de quelcom que, en pocs anys, pot canviar del tot la seva fesomia i els seus estàndars socio-econòmics i territorials. En qualsevol cas, aquesta comarca està cridada a tirar endavant tot recolzant un dels més grans projectes de futur.

Però la comarca és molt més que clau de volta i, per tant, caldrà esmerçar esforços en altres direccions. S'haurà de lluitar per posar cada cosa al seu lloc, per aconseguir que els assentaments urbans, el camp i el bosc, les xarxes infraestructurals, els abocadors, els racons o les extensions per al lleure, etc., vagin trobant progressivament el seu espai més adient. També s'haurà de lluitar per tal de millorar la qualitat de vida de la gent de la comarca, per mantenir i augmentar, si cal, l'esperit emprenedor i competitiu de la població, la dinàmica empresarial i la resposta del món del treball. Caldrà també potenciar tot el que té a veure amb la cultura, l'esbarjo i el contacte amb la natura.

S'ha dit que l'única característica que diferencia fonamentalment l'home de l'animal és el seu poder de reflexió. Els animals saben, però només l'home ho sap (que sap) perquè és l'únic capaç de veure-ho tot des de fora d'ell mateix. Ens caldrà, per tant, exercitar a fons aquesta gran virtut per tal de fer les coses un cop s'hagi reflexionat fins allà on era necessari i durant el temps que era necessari.

Per a la reflexió, el que ens cal és, d'una banda, informació objectiva i, d'una altra, intercanvi de parers, sense barrejar ambdues coses, que són ben diferents. Estem tots obligats a saber el que hi ha, i a parar l'oïda i escoltar el que els altres pensen. Després, estem també obligats a manifestar

el que nosaltresensem. Aquest és el mecanisme del progrés.

Per tal de saber més i millor qualsevol cosa que faci relació amb la problemàtica territorial de la comarca del Baix Llobregat, el nostre Consell Comarcal, conjuntament amb l'Institut d'Estudis Metropolitans, va endegar una jornada de diàleg, d'intercanvis d'opinió i de posada en comú, els

resultats de la qual s'han aplegat en el present número de *Papers*. L'acompliment d'aquestes funcions ha estat la nostra esperança.

Aprofito l'avinentsa per agrair l'interès demostrat per tots i cada un dels ponents, i també, pels participants; tots ells van aportar informacions i parers, i van expressar acords i desacords, com cal pequè una ocasió com aquella donés els seus fruits.

